

Syntolkningsforskning:

Bred blick på det som inte sägs

Hennes intresse för språk, tänkande och inre bilder öppnade upp ögonen för syntolkning. I dag leder docent Jana Holsanova forskningen i Sverige om ämnet som spänner över många olika områden och discipliner.

– Syntolkning är en krävande och kreativ uppgift. Det behövs flera forskningsfält för att belysa ett så komplext ämne, säger hon.

text: Therese Selén illustration: Linnea Blixt

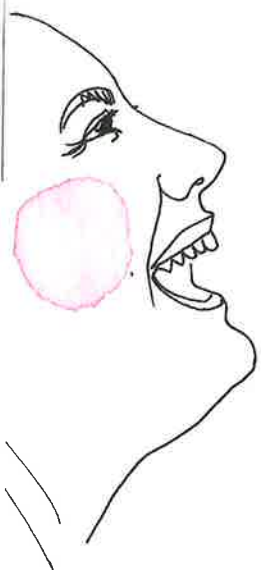
Hur gör man high five eller citattecken i luften? Hur beskriver man att någon nickar, skakar på huvudet, rycker på axlarna eller pekar åt ett håll? Och hur syntolkar man att någon måttar med händerna, visar en syrlig min som svar på en fråga eller en välkomnande gest? Hur blickar, ansiktsuttryck, gester och kroppsrörelser syntolkas är ett av de områden inom syntolkning som Jana Holsanova, docent i kognitionsvetenskap vid Lunds Universitet, har tittat närmare

på. Det handlar om hur man kan förmedla den icke-verbala kommunikationen: det som syns men inte hörs.

– **En idé är** att bara beskriva gestens funktion: ”han ser frågande ut”, till exempel. Men vi har sett att det också är viktigt att veta hur rörelserna är utformade. Hur ser ögonen ut när man kisar eller stirrar? Personer med synnedättning menar att detta kan bidra till att de bättre kan ►

Hur blickar, ansiktsuttryck, gester och kroppsrörelser syntolkas, är något som docent Jana Holsanova tittat närmare på.

uttrycka känslor och vara mer delaktiga socialt, säger hon.

Syntolkning är ett nytt och växande forskningsområde. När Jana Holsanova initierade forskningen om syntolkning för sju åtta år sedan fanns flera kunniga aktörer, men ingen hade studerat ämnet närmare i Skandinavien. Tillsammans med Cecilia Wadensjö, från Tolk- och översättarinstitutet, arrangerade hon seminariedagar om syntolkning på Stockholms och Lunds Universitet och har sedan dess byggt upp ett tvärvetenskapligt nätverk av forskare från olika discipliner: kognitionsvetare, språkvetare, psykologer, filmvetare, litteraturvetare, forskare inom tolk- och översättningsvetenskap.

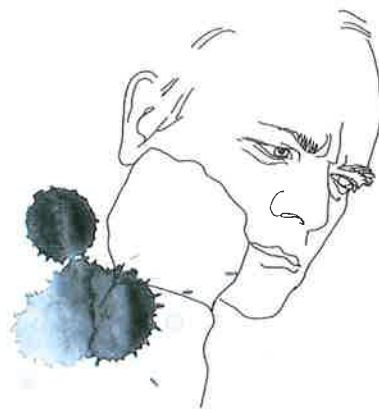
Jana Holsanova har tidigare arbetat som språktolk. Som forskare i kognitionsvetenskap har hon under många år studerat hur vi uppfattar bilder, beskriver dem språkligt, och hur vi skapar inre bilder och föreställningar. Hon kom i kontakt med syntolkning då hon föreläste om sin forskning för synskadade, och blev direkt intresserad av att veta mer.

I dag har hon och hennes forskargrupp gjort ett flertal studier. De har analyserat syntolkars språkanvändning för att vaska fram mönster och strategier och gjort tester och fokusintervjuer med brukare för att se vilken effekt syntolkningen har gett.

– Man måste kombinera olika forskningsmetoder och ha flera källor och ingångar. Viktigt är att ta brukare till hjälp som får bedöma olika alternativ utifrån förståelsen och upplevelsen, säger hon.

Just nu pågår studier som ska kartlägga de utmaningar syntolken står inför: vad ska beskrivas, när och hur? Forskargruppen ska också ta reda på hur syntolkare tar sig an utmaningen att språkligt beskriva snabba byten av karaktärer, scener, tid och rum.

Forskningen behövs eftersom den säkrar och förbättrar kvaliteten av syntolkning, kan användas i syntolkutbildning och blir till nytta för brukaren. Dessutom uppmärksammas

syntolkning och dess samhällsrelevans, menar Jana. Och det finns mycket kvar att forska om. Framförallt hoppas hon kunna titta mer ingående på syntolkning för barn i skolan, men också syntolkning i arbetslivet och syntolkning av icke-verbal kommunikation.

– Jag vill sätta mer fokus på hur användbara beskrivningarna är för brukarna, att det inte bara är språkligt elegant utan att det faktiskt fungerar.

Jana har också knutit kontakter med forskarkollegor i andra länder. Förhoppningen är att kunna arrangera en internationell konferens för forskning som berör syntolkning.

– I USA har de forskat längre än vi i Sverige om syntolkning, och i Europa finns ett spännande projekt om riktlinjer. Vår forskargrupp – med fokus på kognitiva aspekter och mottagarperspektivet – har en unik ställning och kompetens och kan bidra med en viktig pusselbit till den internationella forskningen, säger hon. ☺

Nyfiken på mer?

Läs antologin *Syntolkning – forskning och praktik*, som finns att ladda ner på www.mtm.se

Jana Holsanova leder forskningen om syntolkning i Sverige.

